

DOI 10.32782/2786-9156.109.1.53-62
УДК 658.15

Кадала В. В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки факультету № 4 Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький, Україна)

e-mail: kadala@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6868-9487>

Гузенко О. П., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки факультету № 4 Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький, Україна)

e-mail: reginaguzenko2015@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГЛАМЕНТУВАННЯ ТА ЗМІСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Стаття присвячена окремим питанням правового регламентування та змісту економічної безпеки України в умовах сьогодення. Визначено рольовий аспект дотримання відповідного рівня економічної безпеки України в надзвичайних умовах розвитку. Обґрунтовано доцільність переосмислення сутнісного змісту економічної безпеки України як понятійної категорії. Надано авторське бачення й обґрунтовано доцільність розуміння економічної безпеки України як комплексу правових інструментів, які спираються на новітні способи та прийоми в механізмах безпеки в економічній сфері, котра є функціональним складником, фундаментом і матеріальною основою національної безпеки, з метою збереження національних економічних інтересів на базі дієвості заходів подолання негативного впливу зовнішніх і внутрішніх викликів у надзвичайних умовах розвитку України.

Зазначено, що для країни, яка перебуває під впливом воєнних викликів, пріоритетне значення в процесах економічної безпеки належить національним економічним інтересам. Надано авторське бачення їх змістовності як комплексу економічних потреб країни, котра перебуває під впливом надзвичайних умов розвитку, задоволення яких забезпечує дієвість моделі розвитку національної економіки на базі сталого економічного зростання, сприяє відтворенню соціального потенціалу нації та збільшенню доступності до інформаційного простору в контексті національної безпеки з метою сприяння адаптації заходів мінімізації ризиків та загроз.

Розкрито складники правового базису регламентування економічної безпеки України, звернуто увагу на ключові правові норми, розкрито механізм взаємодії економічної безпеки країни й національної безпеки країни як її ключового складника. Установлено, що держава як гарант захисту національних економічних інтересів має постійно досліджувати як реальні, так і перспективні загрози економічній безпеці України й визначати механізми її захисту для забезпечення розвитку соціально орієнтованої національної економіки.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, економічний ризик, зовнішні загрози, внутрішні загрози, правове регламентування, нормативно-законодавчий акт, національна безпека, національні інтереси, національні економічні інтереси, види економічної безпеки.

Постановка проблеми. Економічна безпека України посідає доволі помітне місце не лише в розвитку країни, а й у питаннях збереження національних інтересів суспільства. Нині Україна переживає тяжкі часи, потерпає від російської воєнної агресії, що негативно впливає на рівень економічної безпеки. Саме економічний сектор країни є потужною платформою для накопичення грошового ресурсу в контексті податкових надходжень до бюджетів різних рівнів, що дає можливість підвищувати обороноздатність країни й вирішувати болючі соціально-економічні проблеми. Забезпечення

відповідного рівня економічної безпеки (далі – ЕБ) України здійснюється на базі правових регуляторів, які є основою вирішення питань подолання ризиків і загроз в економічних циклах макроекономічного й мікроекономічного рівня. Нині гостро стоїть питання своєчасного реагування на наявні воєнні виклики з метою впровадження стабілізаційних заходів, які здатні підтримувати відповідний рівень ЕБ України. Проте такі події мають відбуватися через механізми осучаснення правової площини, котра забезпечить своєчасне виконання заходів нівелювання ризиків і загроз в економічній сфері, що й зумовило вибір напряду дослідження й доводить його актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регламентування ЕБ України не є новим, проте постійно порушується в колі наукової спільноти. Така теза ґрунтується на тому, що проблеми ЕБ України в контексті правового базису доволі часто обираються предметом вивчення в дисертаційних і монографічних дослідженнях, оприлюднюються на Міжнародних і Всеукраїнських конференціях і стають предметом обговорення на різних дискусійних платформах. Важливо відмітити, що наукові розробки вітчизняних учених торкалися різних аспектів ЕБ України. Доволі змістовні дослідження у сфері ЕБ України в розрізі питань механізму державного управління, взаємозв'язку з глобалізаційними циклами, забезпечення та прогнозування майбутнього рівня провели вітчизняні науковці: Л. М. Акімова [1], З. С. Варналій [2], М. Д. Балджи, І. М. Котова, К. І. Тарасова [3], О. Ф. Новікова, О. В. Ольшанська, А. О. Мельник, Т. Є. Воронкова [4]. Натомість О. Б. Бутнік-Сіверський та О. П. Петренко [5] присвятили дослідження взаємозв'язку тінізації інтелектуальної економіки й загрозам національній безпеці, у складі якої ЕБ України. Поглиблюють зазначені дослідження І. І. Білоус, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, В. В. Зайченко [6] звертаються до проблеми фінансових розслідувань у контексті ЕБ України. Ураховуючи цінність наукових розробок вітчизняних вчених, доцільно констатувати той факт, що в надзвичайні умови розвитку країни потребують більш поглибленого дослідження питання правової регламентації окремих сегментів у сфері ЕБ України.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження питань правового регламентування та змісту ЕБ України з подальшим визначенням напрямів його осучаснення, з огляду на надзвичайні умови розвитку.

Виклад основного матеріалу. Правовий базис забезпечення дієвості заходів ЕБ України розкривається через перехід країни до особливого правового режиму воєнного стану. Така ситуація обґрунтовується тим, що ЕБ України є одним із пріоритетних складників національної безпеки (далі – НБ), котра потерпає від наявних воєнних загроз, що викликає необхідність адаптації правових ініціатив законодавцем у розрізі трансформаційних процесів, які торкаються основних сфер життєдіяльності суспільства. Окрім того, змін зазнають системоутворювальні інститути з позиції нормативно-правової, політичної, економічної, соціальної та екологічної сфери. Зазначені події не лише впливають на осучаснення структурних складників НБ, а й викликають нагальну потребу в оновленні змістовності правових норм, котрі закладені в процесах оцінювання ЕБ України.

На першому етапі дослідження варто зупинитися на самому розумінні ЕБ як понятійної категорії. Із цього приводу цікавою є думка В. В. Шемчук [7, с. 256], який розкриває сутнісний зміст згаданої категорії через призму юридичної науки, визначаючи її як «правовідносини, що виникають при забезпеченні органами публічної влади стану захищеності національної економічної системи». У свою чергу, С. В. Лекарь [8, с. 186–187] доповнює юридичну позицію трактування ЕБ шляхом висвітлення в її структурі двох основних сегментів:

– по-перше, такий стан суспільних відносин, що підлягають правовому регулюванню, за якого поведінка суб'єктів права у сфері виробництва, обміну, розподілу й споживання матеріальних і духовних благ відповідає встановленим правовим приписам;

– по-друге, такий стан законодавства, що регулює сферу економічних відносин, за якого воно відповідає вимогам ЕБ [8, с. 187].

Із цього приводу слушно зауважує В. В. Зуб [9, с. 459] стосовно того, що «ЕБ розглядається зазвичай у напрямі розвитку економіки та захисту економічних інтересів держави, тобто захисту національних інтересів». Науковець пропонує під ЕБ розуміти «стан захищеності економічної сфери держави та національних економічних інтересів від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз та викликів, дестабілізуючих факторів, який забезпечується комплексом нормативно-правових, організаційно-інституційних, техніко-технологічних та інноваційно-інвестиційних заходів» [9, с. 459].

За влучним виразом М. М. Єрмошенко [10, с. 27], «ЕБ України, з одного боку, охоплює підсистеми різних сфер забезпечення життєдіяльності суспільства, які також мають певну внутрішню структуру, а з другого боку, є підсистемою міжнародної ЕБ». Фахівці Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України [11] стверджують, що ЕБ України виступає як «складова системи більш високого рівня, а саме НБ, є інтегральною характеристикою стану економічної системи, що передбачає характеристику стану низки підсистем – взаємопов'язаних структурних складових: макроекономічної, інвестиційної, інноваційної, фінансової, соціальної, зовнішньоторговельної, енергетичної, продовольчої, демографічної».

Виходячи із ситуації, котра склалася в Україні останніми роками й супроводжується наявними воєнними викликами, необхідно переосмислити рольовий аспект та осучаснити зміст ЕБ України. Саме тому, на нашу думку, доцільно розглядати ЕБ України як комплекс правових інструментів, які спираються на новітні способи та прийоми в механізмах безпеки в економічній сфері, котра є функціональним складником, фундаментом і матеріальною основою НБ, з метою збереження національних економічних інтересів на базі дієвості заходів подолання негативного впливу зовнішніх і внутрішніх викликів у надзвичайних умовах розвитку України.

На нашу думку, така характеристика змісту ЕБ України має низку переваг:

– розкрито взаємозв'язок правових інструментів із використанням новітніх способів і прийомів у механізмах забезпечення ЕБ України;

– визначено належність ЕБ України як функціонального складника, фундаменту й матеріальної основи НБ;

– висвітлено одночасне поєднання національних економічних інтересів і заходів подолання негативного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на рівень НБ.

З огляду на зазначене, варто більш детально зупинитися на тлумаченні поняття національні економічні інтереси (далі – НЕІ). Доволі змістовно розкривають сутнісний зміст зазначеної категорії в праці П. В. Мельник, Л. Л. Тарантул, Е. М. Лібанов та В. І. Кириленко [12, с. 98], котрі визначають її як «сукупність об'єктивних економічних потреб незалежної країни, які виявляються в єдності різних економічних інтересів нації, що відображає суспільні потреби, задоволення яких забезпечує ефективний, стабільний соціально-економічний розвиток країни та формує конкурентоспроможну національну економіку». Водночас М. М. Єрмошенко [13, с. 19] вважає, що під НЕІ варто розуміти «сукупність об'єктивних економічних потреб незалежної країни, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток її економічної системи, а через неї й економіки».

Ми погоджуємося з позицією Д. А. Узбек [14] стосовно того, що «НЕІ формують баланс та гармонійність в обранні пріоритетів руху національних економік з метою розвитку прогресивної моделі економіки, як результату домінування цільових векторів змін». Зокрема, до складу цільових векторів змін науковець зарахував такі [14]:

- по-перше, баланс змішаної моделі ринкового відтворення національного господарства, безпека ведення господарської діяльності, захист національного виробника в умовах порушення врівноваженості економічних інтересів;

- по-друге, пріоритетність цінностей соціального прогресу й ефективного відтворення соціального потенціалу, збереження соціокультурного потенціалу нації як системного руху до найвищих показників суспільного прогресу в умовах поширення демократичних цінностей;

- по-третє, пріоритетності науково-технічного, інтелектуального прогресу в цільовому прямуванні до підвищення якості життя населення, забезпечення сталого економічного зростання; розвитку науки, технологій, освіти й культури, збільшення доступності інформації та знань;

- по-четверте, пріоритетність і дотримання планів стратегічного розвитку в питаннях формування обраної моделі національної економіки та її системного просування з позиції управлінського прогресу [14].

На тлі узагальненого розуміння поняття «національні економічні інтереси», з огляду на надзвичайні умови розвитку України, вважаємо за доцільне осучаснення його змістовності так: комплекс економічних потреб країни, котра знаходиться під впливом надзвичайних умов розвитку, задоволення яких забезпечує дієвість моделі розвитку національної економіки на базі сталого економічного зростання, сприяє відтворенню соціального потенціалу нації та збільшенню доступності до інформаційного простору в контексті НБ з метою сприяння адаптації заходів мінімізації ризиків та загроз.

Акцентуємо увагу на тому, що до складу переваг наданої характеристики поняття «національні економічні інтереси» варто зарахувати те, що виконання комплексу економічних потреб країни відбувається в надзвичайних умовах розвитку; висвітлено ключову мету забезпечення дієвості моделі розвитку національної економіки в контексті сталого економічного зростання; підкреслено доцільність відтворення соціального потенціалу нації зі збільшення доступності до інформаційного простору у сфері НБ в питаннях своєчасного адаптації заходів мінімізації ризиків і загроз.

З метою більш повного розуміння рольового значення ЕБ України варто звернутися до правових регуляторів, які мають на меті не лише встановлення наявних загроз і ризиків, а й забезпечення її відповідного рівня.

Насамперед варто зазначити, що поняття ЕБ України закріплено на конституційному рівні. У частині 1 ст. 17 Конституції України встановлено, що «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу» [15], аналогічно в Господарському кодексі України [16]. Однак варто звернути увагу на той факт, що законодавець зміст і структуру ЕБ України в Конституції України не деталізує.

З огляду на взаємозв'язок ЕБ України з НБ, варто згадати Закон України «Про національну безпеку України» [17]. У статті 3 розділу II вказаного правового регулятора законодавець чітко окреслив напрям державної політики у сфері НБ, яка «спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, безпеки критичної інфраструктури, кібербезпеки України та на інші її напрями».

Окрему увагу варто приділити Указу Президента України «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» від 11 серпня 2021 року № 347 [18]. Звернуто увагу на те, що «стратегія ЕБ України визначає шляхи досягнення цілей і реалізації пріоритетів національних інтересів у сфері забезпечення економічної безпеки». Водночас у ст. 2 розділу I підкреслено, що «забезпечення НЕІ вимагає формування і реалізації стратегічного курсу у сфері забезпечення ЕБ, спрямованого як на стале нарощення конкурентоспроможності економіки України, так і на поступове зміцнення економічної стійкості та відповідно невразливості національної економіки до зовнішніх і внутрішніх загроз».

Цінність указаного акта підкреслює сам видавець, визначивши ключову мету Стратегії, а саме: «... визначення стратегічного курсу у сфері забезпечення економічної безпеки, спрямованого на реалізацію Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»[18].

Нагадаємо, Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392 [19]. У розділі II акта розкрито зміст поточних і прогнозованих загроз НБ та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних і внутрішніх умов, а саме [19]:

по-перше, непослідовність і незавершеність реформ і корупція перешкоджають виведенню української економіки з депресивного стану, унеможливають її стале й динамічне зростання, підвищують уразливість до загроз, підживлюють кримінальне середовище;

по-друге, недостатній захист права власності, повільний розвиток ринкових відносин у ключових сферах, у тому числі в користуванні землею й надрами, значна роль державного сектору в економіці, недосконалість і фрагментарність законодавства стримують економічне зростання, залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій;

по-третє, недостатній рівень конкуренції та панування монополій, зокрема, в енергетичній сфері й інфраструктурі, низька енергоефективність зменшують конкурентоспроможність України, загрожують добробуту її громадян;

по-четверте, посилюються загрози для критичної інфраструктури, пов'язані з погіршенням її технічного стану, відсутністю інвестицій у її оновлення та розвиток, несанкціонованим втручанням у її функціонування тощо.

Окрім цього, у ст. 53 розділу III вказаної Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» [19] констатовано, що «для гарантування достатку й безпеки громадян потрібні ресурси, які при залученні та ефективному використанні зовнішніх джерел можуть забезпечити стале і динамічне економічне зростання». Базовою основою цієї ініціативи мають стали такі заходи: розвиток ринкової конкуренції, забезпечення демонополізації економіки й детінізація господарських відносин; створення конкурентні умови для залучення інвестицій; забезпечення сталого функціонування фінансової системи, послідовність грошово-кредитної політики й підвищення рівня довіри до національних фінансових інститутів тощо [19].

Важливо наголосити на тому, що існують певні розбіжності в законодавчій площині щодо складників ЕБ України. Так, у розділі II Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року законодавець регламентував складники економічної безпеки: фінансова, виробнича, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна та макроекономічна безпеки [18]. Проте звернення до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня ЕБ України до таких складників зараховують демографічну, енергетичну, продовольчу й соціальну безпеки [20].

Необхідно підкреслити, що, згідно з Указом Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [21], відбулося визначення орієнтирів «для

розроблення проектів прогнозних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України».

Цілком погоджуємося з позицією Т. В. Цвігун [22, с. 155] стосовно того, що «одним із найважливіших завдань, які стоять перед нашою державою, є створення надійної системи забезпечення ЕБ України як складової частини цілісної системи гарантування НБ України». Науковець звертає увагу на те, що «державою як гарантом захисту НЕІ повинна постійно досліджувати як реальні, так і перспективні загрози ЕБ України та визначати механізми її захисту для забезпечення розвитку соціально орієнтованої національної економіки».

З огляду на те, що забезпечення відповідного рівня ЕБ України певною мірою залежить від ефективності діяльності підприємницького сектору економіки, ми вважаємо, що «сучасна система управління ЕБ підприємств повинна бути гнучкою, інтегрованою та відкритою, такою, що охоплює принципи, інноваційні прийоми і способи, методи й методики, процедури, алгоритми та моделі, за допомогою яких забезпечується узгодження інтересів підприємства з інтересами взаємодіючих із ним суб'єктів зовнішнього середовища» [23, с. 128].

Окрім того, з метою позитивного впливу на зміцнення ЕБ України пропонуємо на мікроекономічному рівні впровадження таких заходів [23, с. 130]: «постійний моніторинг змін правового регулятора, який впливає на умови функціонування підприємства; проведення вдосконалення управлінського циклу з урахуванням змін у його структурі, а саме включення інноваційних цифрових технологій для обробки звітних даних, які виступають основою прийняття рішень в системі зміцнення ЕБ; розширити повноваження виконавців та підвищити рівень відповідальності за своєчасність адаптування змін, які впливають на рівень ЕБ; постійне проведення моніторингу кожного управлінського етапу з метою дотримання визначеного стратегічного та тактичного рівня ЕБ; забезпечити постійне оновлення пакету заходів, націлених на зміцнення ЕБ та покращення роботи всіх управлінських ланок підприємства».

З метою поглиблення дослідження варто звернутися до Постанови КМУ «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» від 3 березня 2021 року № 179 [24], яка конкретизувала стратегічну мету, орієнтири, принципи й цінності в економічній політиці України. Одним із пріоритетних орієнтирів економічного розвитку обрано НБ за рахунок партнерства й інвестицій. Законодавець звернув увагу на той факт, що зміцнення ЕБ України буде досягнуто на базі адаптації стратегічних цілей у контексті забезпечення довгострокового економічного зростання завдяки таким заходам: «залученню та стимулюванню інвестицій, підвищенню ефективності державних капіталовкладень; збільшенню ефективності використання публічних фінансів; стимулюванню експорту товарів та послуг; покращенню купівельної спроможності населення через стимулювання економічного розвитку та покращення добробуту» [24].

Висновки. Підсумовуючи зазначене, доцільно зробити низку висновків. По-перше, правове регламентування ЕБ України розкриває зміст ризиків і загроз, а також напрямів їх нівелювання. По-друге, простежується тісний взаємозв'язок між ключовими категоріями ЕБ України, НБ та НЕІ. По-третє, Україна перебуває в надзвичайних умовах розвитку, як наслідок, виникла нагальна потреба переосмислення рольового сегменту й змістовності ЕБ України та НЕІ. По-четверте, з метою вдосконалення процедури прийняття дієвих управлінських рішень у питаннях зміцнення ЕБ України запропоновано визначати її як комплекс правових інструментів, які спираються на новітні способи та прийоми в механізмах безпеки в економічній сфері, котра є

функціональним складником, фундаментом і матеріальною основою НБ, з метою збереження національних економічних інтересів на базі дієвості заходів подолання негативного впливу зовнішніх і внутрішніх викликів у надзвичайних умовах розвитку України. По-п'яте, з необхідністю врахування НЕІ в процедурах зміцнення ЕБ України представлено авторське бачення їх змістовності в контексті комплексу економічних потреб країни, котра перебуває під впливом надзвичайних умов розвитку, задоволення яких забезпечує дієвість моделі розвитку національної економіки на базі сталого економічного зростання, сприяє відтворенню соціального потенціалу нації та збільшенню доступності до інформаційного простору в контексті НБ з метою сприяння адаптації заходів мінімізації ризиків і загроз. Такий підхід забезпечить найбільш предметне розуміння напрямів розроблення заходів зміцнення ЕБ України, котра потерпає від російської воєнної агресії, проте не спиняє розвиток ключових галузей економіки в умовах сьогодення.

Перспективним напрямом наукових досліджень убачається подальше вдосконалення процесу забезпечення економічної безпеки на основі осучаснення змістовності принципів і функцій, котрі сприяють дотриманню її відповідного рівня в надзвичайних умовах розвитку країни.

Використані джерела:

1. Акімова Л. М. Механізм державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 323 с.
2. Варналій З. С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації : монографія. Київ : Знання України, 2020. 423 с.
3. Економічна безпека: забезпечення, управління, прогнозування : монографія / М. Д. Балджи, І. М. Котова, К. І. Тарасова ; за ред. проф. М. Д. Балджи. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2019. 280 с.
4. Економічна безпека України: монографія / О. Ф. Новікова, О. В. Ольшанська, А. О. Мельник, Т. Є. Воронкова та ін. ; за ред. В. Г. Федоренка, І. М. Грищенко, Т. Є. Воронкової. Київ : ТОВ «ДКС центр», 2017. 462 с.
5. Тінізація економіки та інтелектуальної економіки як загроза національній безпеці країни та їх детінізація : монографія / О. Б. Бутнік-Сіверський, О. П. Петренко ; за наук. редакцією д.е.н., проф. О. Б. Бутніка-Сіверського. Київ, 2020. 108 с.
6. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення : колективна монографія / І. І. Білоус, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, В. В. Зайченко та ін. ; за заг. ред. д.е.н., доц. О. І. Вівчар. Тернопіль : Економічна думка, 2019. 395 с.
7. Шемчук В. В. Економічна та інформаційна безпека держави: правові аспекти співвідношення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. С. 253–259.
8. Лекарь С. Правове регулювання економічної безпеки в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С. 186–193.
9. Зуб В. В. Сутнісна характеристика економічної безпеки держави. *Аналітично-порівняльне правознавство* : електронне наукове видання. 2024. С. 457–462. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/04/79.pdf>.
10. Єрмошенко М. М. Визначення загрози національним інтересам у фінансово-кредитній сфері. *Економіка України*. 2013. № 1. С. 24–32.
11. Визначення стратегічних орієнтирів рівня економічної безпеки України / Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1501/> (дата звернення: 02.03.2025).
12. Економічна безпека : навчальний посібник / П. В. Мельник, Л. Л. Тарантул, Е. М. Лібанов та В. І. Кириленко й ін. ; за ред. З. С. Варналія. Київ : Знання, 2009. 647 с.
13. Єрмошенко М. М. Національні економічні інтереси: реалізація і захист. *Актуальні проблеми економіки*. 2001. № 1–2. С. 18–24.
14. Узбек Д. А. Національні економічні інтереси у процесах розвитку прогресивної моделі економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3004/2926>.

15. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 02.03.2025).
16. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436-15> (дата звернення: 02.03.2025).
17. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 02.03.2025).
18. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента України від 11.08.2021 № 347/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (дата звернення: 02.03.2025).
19. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» : Указ Президента України від 14.09. № 392. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 02.03.2025).
20. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 02.03.2025).
21. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 № 722. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення: 02.03.2025).
22. Цвігун Т. В. Економічна безпека в системі національної безпеки України. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 150–156.
23. Кадала В. В., Гузенко О. П. Окреслення питань управлінського та правового змісту в контексті економічної безпеки підприємств. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 3 (72). С. 125–134.
24. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : Постанова КМУ від 03.03.2021 № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п#n25> (дата звернення: 02.03.2025).

References:

1. Akimova, L. M. (2018). Mekhanizm derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam ekonomichnoi bezpeky v Ukraini: monohrafiia [Mechanism of state management of economic security in Ukraine: monograph]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. 323 s. [in Ukrainian].
2. Varnalii, Z. S. (2020). Ekonomichna ta finansova bezpeka Ukrainy v umovakh hlobalizatsii: monohrafiia [Economic and financial security of Ukraine in the context of globalization: a monograph]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2020. 423 s. [in Ukrainian].
3. Ekonomichna bezpeka: zabezpechennia, upravlinnia, prohnozuvannia: monohrafiia [Economic security: provision, management, forecasting: monograph] / M. D. Baldzhy, I. M. Kotova, K. I. Tarasova; za red. prof. Baldzhy M. D. (2019). Kyiv: FOP Huliaieva V.M. 280 s. [in Ukrainian].
4. Ekonomichna bezpeka Ukrainy: monohrafiia [Economic security of Ukraine: a monograph] / O. F. Novikova, O. V. Olshanska, A. O. Melnyk, T. Ie. Voronkova ta in.; za red. V. H. Fedorenka, I. M. Hryshchenka, T. Ie. Voronkovi. (2017). Kyiv: TOV «DKS tsentr». 462 s. [in Ukrainian].
5. Tinizatsiia ekonomiky ta intelektualnoi ekonomiky yak zahroza natsionalnii bezpetsi krainy ta yikh detinizatsiia: monohrafiia [Shadowing of the economy and intellectual economy as a threat to the national security of the country and their de-shadowing: monograph] / O. B. Butnik-Siverskyi, O. P. Petrenko; za nauk. redaktsiieiu d.e.n., prof. Butnik-Siverskoho O. B. (2020). 108 s. [in Ukrainian].
6. Ekonomichna bezpeka ta finansovi rozsliduvannia: kontsepty, prahmatyka, instrumentarii zabezpechennia: kolektyvna monohrafiia [Economic security and financial investigations: concepts, pragmatics, tools for ensuring: a collective monograph] / I. I. Bilous, T. H. Vasylytsiv, R. L. Lupak, V. V. Zaichenko ta in. za zah. red. d.e.n., dots. Vivchar O. I. (2019). Ternopil: Ekonomichna dumka. 395 s. [in Ukrainian].
7. Shemchuk, V. V. (2019). Ekonomichna ta informatsiina bezpeka derzhavy: pravovi aspekty spivvidnoshennia [Economic and Information Security of the State: Legal Aspects of the Correlation]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. S. 253–259 [in Ukrainian].
8. Lekar, S. (2019). Pravove rehuliuвання ekonomichnoi bezpeky v Ukraini [Legal regulation of economic security in Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 12. S. 186–193 [in Ukrainian].
9. Zub, V. V. (2024). Sutnisna kharakterystyka ekonomichnoi bezpeky derzhavy. [Essential characteristic of economic security of the state]. *Elektronne naukovye vydannia «Analitichno-porivnialne pravoznavstvo»*. 2024. S. 457–462. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/04/79.pdf> [in Ukrainian].

10. Yermoshenko, M. M. (2013). Vyznachennia zahrozy natsionalnym interesam u finansovo-kredytnii sferi [Determining the threat to national interests in the financial and credit sector]. *Ekonomika Ukrainy*. № 1. S. 24–32 [in Ukrainian].
11. Vyznachennia stratehichnykh oriientyriv rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Determination of strategic guidelines for the level of economic security of Ukraine]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen pry Prezydentii Ukrainy. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1501/> [in Ukrainian].
12. Ekonomichna bezpeka: navch. posib. [Economic security: a textbook]/ P. V. Melnik, L. L. Tarantul, E. M. Libanov ta V. I. Kyrylenko in.; za red. Z. S. Varnaliia. (2009). Kyiv: Znannia. 647 s. [in Ukrainian].
13. Yermoshenko, M. M. (2001). Natsionalni ekonomichni interesy: realizatsiia i zakhyst [National economic interests: implementation and protection]. *Aktualni problemy ekonomiky*. № 1–2. S. 18–24 [in Ukrainian].
14. Uzbek, D. A. (2023). Natsionalni ekonomichni interesy u protsesakh rozvytku prohresyvnoi modeli ekonomiky [National economic interests in the processes of development of a progressive model of economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2 № 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3004/2926> [in Ukrainian].
15. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]: zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
16. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Commercial Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/436-15> [in Ukrainian].
17. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On National Security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.06.2021 r. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
18. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy «Pro Stratehiiu ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku» [On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine «On the Economic Security Strategy of Ukraine until 2025»]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11.08.2021 r. № 347/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> [in Ukrainian].
19. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy «Bezpeka liudyny – bezpeka krainy» [National Security Strategy of Ukraine «Human Security – Country Security»]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.09.2020 r. № 392. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> [in Ukrainian].
20. Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [On Approval of the Methodology for Calculating the Level of Economic Security of Ukraine]: nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 29.10.2013 r. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> [in Ukrainian].
21. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku [On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 30.09.2019 r. № 722. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> [in Ukrainian].
22. Tsvihun, T. V. (2017). Ekonomichna bezpeka v systemi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Economic security in the system of national security of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*. № 11. S. 150–156 [in Ukrainian].
23. Kadala, V. V., Huzenko, O. P. (2020). Okreslennia pytan upravlinskoho ta pravovoho zmistu v konteksti ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv. [Outlining the issues of managerial and legal content in the context of economic security of enterprises]. *Pravovyi chasopys Donbasu*. № 3 (72). S. 125–134 [in Ukrainian].
24. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ekonomichnoi stratehii na period do 2030 roku [On approval of the National Economic Strategy for the period up to 2030]: Postanova KМУ vid 03.03.2021 r. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-p#n25> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 05.03.2025

Kadala V., Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Economic and Legal Disciplines and Economic Security, Faculty No. 4, Donetsk State University of Internal Affairs (Kropyvnytskyi, Ukraine)

Guzenko O., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Economic and Legal Disciplines and Economic Security, Faculty No. 4, Donetsk State University of Internal Affairs (Kropyvnytskyi, Ukraine)

SEPARATE ISSUES OF LEGAL REGULATION AND CONTENT OF ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE IN THE PRESENT CONDITIONS

The article is devoted to separate issues of legal regulation and content of economic security of Ukraine in the present conditions. The role aspect of compliance with the appropriate level of economic security of Ukraine in emergency conditions of development is determined. The expediency of rethinking the essential content of economic security of Ukraine as a conceptual category has been substantiated. The author's vision has been provided and expediency of understanding the economic security of Ukraine as a set of legal instruments has been substantiated, based on the latest methods and techniques in the security mechanisms in the economic sphere, which acts as a functional component, foundation and material basis of national security, in order to preserve national economic interests on the basis of the effectiveness of measures to overcome the negative impact of external and internal challenges, in emergency conditions of Ukraine's development.

It is noted that for a country under the influence of military challenges, the priority in the processes of economic security belongs to national economic interests. The author's vision of their content as a complex of economic needs of the country, which is under the influence of extraordinary conditions of development, satisfaction of which ensures the effectiveness of the model of development of the national economy on the basis of sustainable economic growth, promotes the reproduction of the social potential of the nation and increases accessibility to the information space, in the context of national security in order to facilitate the adaptation of measures to minimize risks and threats.

The components of the legal basis for regulating the economic security of Ukraine are disclosed, attention is drawn to the key legal norms, the mechanism of interaction between the economic security of the country and the national security of the country as its key component is disclosed. It has been determined that the State, as a guarantor of the protection of national economic interests, should constantly investigate both real and prospective threats to the economic security of Ukraine and determine the mechanisms for its protection to ensure the development of a socially oriented national economy.

Key words: security, economic security, economic risk, external threats, internal threats, legal regulation, regulatory act, national security, national interests, national economic interests, types of economic security.